

Rozhovor s českým spisovatelem Vratislavem Vyhlídkou o velkém vlasteneckém projektu umělců a české inteligence

06.10.2015 | [Kultura](#)

Český spisovatel Vratislav Vyhlídka (35), autor pěti románů, se vrací na pulty knihkupectví po dvou letech právě nyní, před Vánocemi, s další knihou, která je v mnoha ohledech v České republice jedinečná. Jeho válečný román "Lví stíhač a Černý orel nad Madridem", patří do ruky nejen mužům, ovšem otevírá svět hrdinství na obloze poprvé u nás i ženám. Jedná se velký český vlastenecký počin, tvrdí o knize sám její autor.

Český spisovatel Vratislav Vyhlídka s partnerkou Jiřinou | Foto: Jiřina Richtrová

Čím je vaše nová kniha tak výjimečná?

Na přípravě projektu se podíleli lidé, kteří v knižním světě něco znamenají. Jmenujme z nich třeba autora ilustrací, jímž není nikdo jiný, než doc. PaedDr. Jiří Eliška přednášející na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, nebo nakladatele, kterým je zase PhDr. Karel Kovařík, vlastník nakladatelství Littera. To bude známé maminkám, protože vydává knihy o mateřství, stejně jako učebnice, obrazové publikace a odbornou literaturu.

Jak si váš šestý román vysloužil označení úžasné knihy?

Je vlastenecký, v pravdě český. Toto na našem knižním trhu, co se týče válečné tematiky, hodně chybí. Má českého hrdinu, jenž je zasazen do pro nás exotického prostředí španělské

občanské války ve druhé polovině 30. let minulého století. Ukazuje naši velikost, coby národa, v kapitole jeho dějin, jež je neprávem opomíjena. Málokdo dnes ví, že pár set odvážných Čechoslováků se snažilo zastavit Hitlera před 2. světovou válkou právě na španělském bojišti. Odcházeli bojovat "u Madridu za Prahu". To jsou kapitoly našich dějin, které bychom měli poznat, abychom chápali naši vlastní identitu, podstatu českého srdce a duše. A pak je tu i zpracování. Obálka přímo vtáhne do děje, grafiku s leteckou tematikou má každá dvoustrana. Tohle není obvyklé u běžných knih, chtěli jsme, aby letecký čtenář byl i "srdcař", aby ho atmosféra pohlcovala od první stránky až do konce.

Proč myslíte, že válečný román zaujme i ženy?

Ženy většinou nepatří mezi čtenáře válečné literatury ze dvou důvodů. Zaprvé proto, že většinou je na českém trhu zastoupena literaturou faktu, která je zahltlou dáty, výkonností zbraňových systémů atd., zadruhé proto, že válka jako taková je jim zcela cizí. Je to něco pro ně odporného, o čem nechtějí číst. Ovšem žena se, naopak více než mužský čtenář, dokáže vcítit do děje, hluboce ho prožívá. Já stvořil "kapesní" historický román, co klade krom odvahy důraz na lidskou stránku věci, na atmosféru. Naučit ženy číst tento žánr je stejné, jako když se člověk má učit jezdit autem. Nejdřív se bojí, poté bez toho nemůže žít.

Co přesně znamená výraz "kapesní historický román"?

Můj dědeček, který zažil éru první republiky, mobilizaci a pak i 2. světovou válku, mi o té době hodně vyprávěl. Tehdy byly mezi lidmi populární rozsahem menší romány, já sám držím svůj rozsah vždy zhruba do 250 stran. Čtenář je otevíral v tramvaji při cestě z práce, při čekání na vlak, nebo před spaním. Nikdy tam nejsou zbytečné pasáže, děj je akční, udrží čtenáře pořád ve střehu, ve stálém napětí. Kapitoly jsou krátké a jsou ještě děleny na jednotlivé scény, což znamená, že je pořád na co se těšit. Má nová "Lví dobrodružství" toto splňují dokonale, jak jsem si ověřil na své partnerce, která je mým prvním čtenářem.

Jak reagoval první ženský čtenář na váš válečný román?

Tak, jak budou reagovat i ostatní ženy, co je budou číst. Moc se sblížila se členy slovanské letky, oplakala ztráty, dost se zhrozila scén z Badajózu, kde fašisté zmasakrovali civilisty a mučili ženy, sledovala románek českého stíhače se španělskou vlastenkou a nyní se těší na druhé pokračování, které se bude odehrávat v období ofenzivy na Jaramě. Zanechalo to v ní silný zážitek. O ženách a válce platí to, že k sobě mají daleko, ale to jenom do chvíle, než jim někdo umožní, aby tohle pochopily. Pak jsou vděčnými čtenářmi dobře napsaných historických románů, protože pochopí, že toto se vyplatí znát. Nakonec bezpečnostní situace se zhoršuje, ženy by měly vědět, co může nastat. Potom budou připraveny nebezpečím čelit, nebudou zaskočeny. Většinou o bytí, nebo nebytí, při nepokojích rozhoduje pár minut, které ustojí díky správným rozhodnutím jen ten, kdo ví, co má dělat.

Zkuste nastínit děj.

Mladý poručík vzdušných sil Československé armády má v roce 1936 nehodu na naší stíhací Avii B-534. Musíme si uvědomit, že v tehdejší době byli vojenští letci národem milováni. Zranění mu již nedovolí létat pro naši armádu, takže odejde do ciziny. Ve Španělsku právě vypukl fašistický puč, kdy generálská junta chce ovládnout zemi. Chybí tam moderní letouny, chybí piloti. A to je příležitost pro Františka Lva. Ustupuje od Badajózu, přes Toledo až do Madridu, kde se pak obyvatelům města konečně podaří fašisty zastavit. Čtenář pozná nedostatek, jakým trpěla jejich fiktivní slovanská letka námezdnic pilotů, hlad, mnoho různých podob válečného nebezpečí, ale i odhodlání a skutečné vlastenectví. A nechybí tu samozřejmě láska, protože už sám veliký Ernst Hemingway upozornil na hloubku citu a jinou tvář milostných vztahů, které s sebou přináší rychlý válečný život.

Nakolik se děj zakládá na pravdě?

Okolnosti jsou pravdivé, příběh vlastního "Ivího stíhače" je již smyšlený. Bylo nutno protáhnout hlavního hrdinu většinou těch událostí, aby byl čtenář unesen tím, co se tam dělo. Samo ztvárnění létání je velmi reálné, snadno se vstřebává i těm, co ještě nikdy nečetli knihu o hrdinství v oblacích. Tohle byl také můj cíl, aby se válečné nebe otevřelo i úplným laikům. Je tu o co stát, což mi potvrdí každý, kdo zná nějakého pilota. Musíme si však uvědomit, že tam Čechoslováci kromě pěšáků, například z kulometné roty, a protiletadlových dělostřelců měli minimálně i jednoho svého stíhače, jímž byl Jan Ferák. A kdo ví, kolik dalších, protože to byla tehdy válka zakázaná, do které se odcházelo na zapřenou. Právě těmto bezejmenným mužům, co chtěli zastavit Hitlera, vzdává František Lev hold.

Nejste široké veřejnosti úplně nejznámějším českým autorem, řekněte nám něco o sobě. (Smích.) Ale jistě, co byste mohli čekat od národa s deseti miliony obyvatel, z nichž čte dnes knihy pouhý zlomek, navíc většina sáhne po zahraničních autorech. Ti mají nakonec často v edičních plánech našich nakladatelství přednost, přestože si sami pohřbíváme národní kulturu, když nevydáváme díla českých autorů. Takže, kdybych to shrnul, jsem dlouholetý novinář, měl jsem na starost zahraniční zpravodajství, byl v problémových místech, jako v Aténách, v době výtržností kolem zasedání MMF, v portugalském Lisabonu, s iráckými exulanty v období jejich prvních svobodných voleb. Poznal jsem vynikající lidi, kterým válka, nebo nějaká krize vzala téměř všechno, a působil jsem i kolem zahraničních delegací v Česku, tedy lidí, jako jsou Tony Blair, Gerhard Schröder, Vladimir Putin atd. Poté jsem mnoho let pracoval jako ředitel obchodního domu u velkých řetězců, obdržel pár významných ocenění, včetně diplomů za vynikající výsledky generálního ředitele toho zřejmě největšího řetězce. A nakonec jsem si zranil Achillovu patu, což si vyžádalo pár měsíců léčení, řekl si, že bych měl toho času využít, pověsil management a leadership na hřebík a napsal první díl budoucí série o "Ivích dobrodružstvích", abych udělal něco pro vlast.

Proč říkáte, že je to důležité pro vlast?

Moje maminka je učitelka a tak vím, že mnoho dětí dnes nemá žádný zájem. Nechodí do kroužků, nečtou, poflakuji se. Není se co divit, protože rodiče buď nemají čas, nebo peníze. Nežijeme v úplně snadné době. A děti jsou přitom budoucnost této země. Co mohu udělat pro budoucnost své vlasti, jako spisovatel, je to, že jim dám čtení před spaním, že ho dám též jejich matkám, protože žena, to vždycky znamená dříve, nebo později i rodinu. Když to tak vezmete kolem a kolem, je žena vždycky nositelkou budoucnosti republiky. Protože na ní záleží, co bude z dětí.

Co vy a létání?

Od mala jsem byl nadšený do létání. Četl jsem Bigglese, poté i literaturu faktu, několik leteckých románů, co byly k dostání ještě ze dřívějšíka. Se svým hlavním hrdinou sdílím také jednu podobnost, protože po absolvování plachtařského tréninku mi do kabiny neumožnilo sednout zranění oka. Za pobytu ve Spojených státech jsem se kamarádil s děvčaty, co byly dětmi personálu letecké základny Eglin, A.F.B. Díky nim jsem viděl, jak B-52, tedy obří strategické bombardéry, odlétají do války. U novin jsem se zase kamarádil s lidmi okolo leteckého dne v Hradci Králové, ze "staré aerovky" v Praze, vypil pivo s nějakým tím generálem vzdušných sil, například čínským, což nemůže říct kde kdo (smích). Bratranec mého otce je vynikající plachtař, znám se s kluky z jihočeských aeroklubů, s archeologem Vládou Burianem z Muzea Jindřichohradecka, co jezdí pátrat po hrobech našich válečných letců. Jsem letecký "srdcař", motám se kolem toho, co souvisí s nebem a volností vzduchu, jak jenom to jde.

Jak se žije našim spisovatelům v Čechách?

Pokud nejste Michal Viewegh, tak nejspíš většinou špatně. Můj kamarád, dnes už nebožtík, ovšem bezpochyby jeden z největších spisovatelů literatury faktu, pan Ivan Brož, který je autorem nějakých padesáti knižních titulů, mi jednou - coby mladičkému novináři - řekl: "Víš, Vráťo, dřív se vydávaly velké náklady kvalitních knih. Dnes se vydávají malé náklady nekvalitních knih těm, co si to mohou dovolit." Teď bych to rozšířil ještě o dodatek, že nakladatelství se věnují kuchařkám, nebo knížkám pro děti, ať už jakékoli kvality, protože si je někdo nakonec koupí. Od domácích romanopisců se vydává máloco, nakladatelům se nechce riskovat, radši přeloží něco z Německa, nebo řeknou, že chtějí příspěvek na vydání, což si nemůže dovolit každý, byť by to měl být třeba nový Shakespeare. Tak naši spisovatelé třou bídu s nouzí, píšou jen jako "vedlejšák" a maličký český knižní trh jim nedává šanci, do ciziny se naše knihy prakticky nepřekládají. Právě proto je dobře, že se podařilo pro projekt "Lví stíhač a Černý orel nad Madridem" získat tak vynikající spolupracovníky, trochu mediální podpory od českých magazínů, neboť jinak se na nás nadále budou z výloh knihkupectví cenit na obálkách knih pouze německé messerschmitty, esesáci a těžké tanky Tiger, což do českého knihkupectví podle mého nepatří. A pokud ano, nesmíme se divit, že si pohřbíváme vlastní historii a národní identitu, stejně jako naše tradice. Kdo totiž nezná minulost, nedokáže se vyhnout podobným chybám ani v budoucnu. Měli bychom číst hlavně o českých hrdinech, ne o zahraničních.

Nemyslíte, že i Františka Lva český národ nezájmem pohřbí?

Těch několik lidí, kteří jsou do vydání knihy zapojeni, přišlo s něčím novým. S malým rozpočtem si s tím vyhráli, neboť cítí, že je to správné. S dílem, co - jak jsem zjistil - si chce už teď, když je kniha ve výrobě, dost čtenářů koupit. Znáte to, někdo se známého, co píše knihy, zeptá, co právě spisuje, pak již to ví několik desítek dalších. Ten to chce pro dědečka, co válku zažil, ta je zvědavá, tenhle už mé knihy četl a sbírá je atd. Dokonce nakladatel, p. Kovařík, eviduje již nyní několik emailových objednávek, protože čtenáři tuší, že po knize se na pultech jenom zapráší. Je totiž o létání, které láká všechny věkové kategorie. Nemůžeme si dovolit plošnou reklamu, jako si to nemohli svého času dovolit ani národní buditelé, jako byl Jirásek, či Borovský. Musíme se znovu spolehnout na veřejně činnou českou inteligenci, jako jsou redaktoři magazínů, nebo lidé z rádia. Stejně jako na čtenáře samotné, protože nakonec v jejich zájmu je udržet originální českou tvorbu ve hře. Snad se nakonec i podaří, aby se víc zajímali, kdo je podepsaný pod článkem, který se jim líbí, nebo koho slyší v rádiu. Abychom se my, Češi, stali zase trochu uvědomělými a cenili si sebe.

Autor: Jiřina Richtrová

Fotogalerie: